

Datum besluit B&W n.v.t.
Raad. d.d. 21 september 2017
Agendapunt nr. 12
Portefeuillehouder(s) Mevr. M. Borsboom – Jeugd en participatie , Duurzaamheid en Cultuur
M.J. Bezuijen - Openbare Orde, Dienstverlening, Communicatie en Juridische Zaken
Redacteur J.C. Hoefnagel
Doorkiesnummer (070) 326 18 03
Afdeling Griffie
Coursanummer 17.081612

Aan de Raad,

1. Onderwerp
Rapportage Rekenkamer Rijswijk: Vol goede wil.... Inzicht in de aanpak voor burgerparticipatie in Rijswijk
2. Voorstel
 1. kennis te nemen van de rapportage Rekenkamer Rijswijk: Vol goede wil.... Inzicht in de aanpak voor burgerparticipatie in Rijswijk;
 2. in te stemmen met de aanbevelingen en bestuurlijke reactie uit het rapport..
3. Inleiding

Veel gemeenten in Nederland zetten actief instrumenten en werkvormen in waarbij zij samen met hun inwoners en ondernemers plannen bedenken of uitvoeren. Deze instrumenten en werkvormen worden samengevat met verschillende termen: burgerparticipatie, burgerinitiatieven of overheidsparticipatie. Met de term *burgerparticipatie* wordt verwezen naar het op initiatief van overheden betrekken van burgers bij beleid. In deze benadering is het de overheid die pogingen doet burgers in beweging te krijgen.

De laatste paar jaren is er sprake van een nieuwe trend, waarbij inwoners, ondernemers en professionals zelf meer het initiatief pakken. Door sommigen wordt dit *overheidsparticipatie* genoemd. Met deze term wordt bedoeld dat inwoners, ondernemers of professionals uit zichzelf in actie komen en zelf het heft in handen nemen. Zij nemen initiatieven om hun leefomgeving te verbeteren, zorgen voor het beheer van bijvoorbeeld parkjes en straten, starten samen met ander buurtbewoners buurtpreventieteams etc. De overheid sluit zich dan hoogstens aan als één van de deelnemers of sponsors van een initiatief.

De rekenkamer van Rijswijk heeft onderzoek gedaan naar burgerparticipatie en burgerinitiatieven binnen de gemeente Rijswijk. In het onderzoek is bekeken wat de gemeentelijke doelstellingen en de aanpak voor burgerparticipatie en burgerinitiatieven zijn, hoe dit er in de praktijk uitziet, welke ervaringen inwoners met burgerparticipatie en burgerinitiatieven hebben en wat er verbeterd zou kunnen worden. Ook is de rol van de gemeenteraad onder de loep genomen. Het onderzoek vond plaats in het najaar en de winter van 2016. Dit rapport laat de bevindingen zien.

De hoofdvraag van het onderzoek luidde als volgt:

Wat is het (voorgenomen) beleid voor burgerparticipatie en burgerinitiatieven, hoe wordt het in de praktijk uitgevoerd en wat zou er verbeterd kunnen worden?

Het onderzoek van de rekenkamer heeft geleid tot een aantal bevindingen en aanbevelingen en het college van B&W heeft een (bestuurlijke) reactie gegeven op het rapport

4. Beoogd effect

Het onderzoek van de rekenkamer Rijswijk heeft geleid tot een aantal bevindingen en aanbevelingen. Deze worden hieronder weergegeven.

Allereerst de bevindingen:

- Zowel betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie, raadsleden als actieve burgers vinden elkaar in het belang dat zij hechten aan betrokkenheid van en inbreng door burgers bij de voorbereiding van plannen met impact op de directe omgeving van de inwoners. Maar in essentie is dit het enige waarover de organisatie, raadsleden en burgers het eens zijn. Daarna lopen de beelden, ervaringen en opvattingen veelal uiteen.
Zo heeft de gemeentelijke organisatie verschillende initiatieven ondernomen op het gebied van burgerparticipatie, maar daar is de raad niet tot nauwelijks mee bekend. Voor participerende burgers geldt dat zij overwegend tevreden zijn over de initiatieven waar zij aan meegedaan hebben. Tegelijkertijd geven zij aan niet goed te weten wat de gemeente nu van hun verwachtte en wat er met de inbreng is gedaan.
- Er bestaat geen actuele visie op burger- (of overheids-)participatie in Rijswijk. Ook hiervoor geldt dat binnen de organisatie daarover wel is nagedacht, maar dat vooralsnog de keuze is om vernieuwende initiatieven te nemen en om daarvan te leren. Onduidelijk is echter of de ervaringen daadwerkelijk structureel worden geïnventariseerd en waar en wanneer daar lessen uit worden getrokken. De raad heeft aangegeven wel degelijk behoefte te hebben aan een algemene, vernieuwde visie. Te meer omdat zij nu in de situatie zitten dat louter 'ad hoc' gereageerd kan worden op de ontwikkelingen in concrete initiatieven.
- Wij stellen vast dat de verschillende relevante spelers in Rijswijk, dus burgers, college, ambtelijke organisatie en raad, nog erg zoekende zijn hoe om te gaan met participatie en de doe-democratie. Het heeft de aandacht en er worden wat ideeën en projecten opgepakt, maar de kaders, uitgangspunten en doelstellingen zijn niet vastgelegd. De raad wil graag ruimte geven aan burgers, maar heeft daarvoor wel behoefte aan gedachtevorming over deze kaders, uitgangspunten en doelstellingen. Ambtenaren verkennen de mogelijkheden en zijn actief met concrete ideeën. Doordat burgerparticipatie geen expliciete 'opgave' is in het opgave gestuurd werken binnen de organisatie, is het bieden van ruimte aan inbreng door burgers niet vanzelfsprekend. Het hangt sterk af van de persoonlijke inbreng en enthousiasme van ambtenaren of en hoeveel ruimte wordt geboden.
- Het is de rekenkamer niet gebleken dat ervaringen met burgerparticipatie tussen betrokken ambtenaren worden gedeeld en dat daar structureel lessen uit worden getrokken.
Het is de rekenkamer bekend dat in menige andere gemeente structurele aandacht is voor de cultuur binnen de organisatie en van trajecten om elke medewerker te stimuleren meer 'van buiten naar binnen' te werken, om zo meer ruimte te bieden aan inbreng vanuit de lokale gemeenschap. Hoewel hier in het algemeen wel aandacht voor is in Rijswijk, ontbreekt ook hier een structurele aanpak.
- Het College van B&W heeft in de eigen plannen en ambities aandacht gevraagd voor burgerparticipatie en geeft daar eveneens met regelmaat invulling aan. Maar ook daarvoor geldt dat een algemene lijn in aanpak, ambities en randvoorwaarden niet is te ontdekken.

De rekenkamer komt op basis van de voorgaande bevindingen tot de volgende aanbevelingen:

1. College: Stel concrete doelstellingen voor burgerparticipatie vast, passend bij de huidige ambities van het college. Draag er zorg voor dat ambtelijk medewerkers deze doelstellingen

kennen en toepassen.

2. College: Stel vervolgens een praktische handreiking met spelregels en een afwegingskader voor burgerparticipatie vast. Dat moet medewerkers helpen om op basis van de (geëxpliciteerde) collegedoelestellingen een goede afweging te maken voor de inzet van participatie-instrumenten.

Rijswijk kan voor het opstellen van dit kader gebruik maken van de vele voorbeelden die bijvoorbeeld via ProDemos, de VNG of het ministerie van BZK worden gedeeld.

3. College: Een afwegingskader en heldere spelregels zijn slechts een hulpmiddel. Zorg er daarom voor dat er (ook) aandacht is voor de houding en het gedrag van de individuele medewerkers binnen Rijswijk. De samenwerking tussen de gemeente en zijn inwoners moet gebaseerd zijn op wederzijds respect en vertrouwen en de wil om daadwerkelijke beslisruimte aan inwoners te geven. Het is niet langer de overheid die bepaalt en beslist. De samenleving kan en doet steeds meer zelf. Sommige andere gemeenten hebben leergangen opgezet om hun medewerkers 'anders' te leren denken over de verhouding tussen de gemeente en zijn inwoners. Zo hebben Bloemendaal en Heemstede een leergang 'Overheidsparticipatie' opgezet, met als doel medewerkers voor te bereiden op hun nieuwe rol in de 'doe-democratie'. Dus meer ruimte voor en aansluiten bij initiatieven uit de samenleving, minder beleid en regels, meer netwerken et cetera. De gemeente Rijswijk zou een soortgelijk leertraject kunnen organiseren.

4. College: Stel bij de start van elk traject met een vorm van burgerparticipatie vast wat de kaders zijn waarbinnen inwoners en ondernemers mee kunnen doen of denken. Duidelijke afspraken en spelregels zorgen dat het voor alle deelnemers duidelijk is hoe een traject gaat verlopen, welke rol zij krijgen en op welke manier met hun inbreng zal worden omgegaan.

5. College: Informeer de raad meer en vaker over de ambities, ideeën en maatregelen die worden genomen op het gebied van burgerparticipatie. Betrek de raad ook nadrukkelijker bij de trajecten waar met een vorm van burgerparticipatie wordt gewerkt, zowel vooraf (want: wat is het doel, wat is de ruimte en wat is de rol van de raad), tijdens (want: hoe verloopt het traject?) als bij de besluitvorming over (de uitkomsten van) het traject (want: wat is de uitkomst en welke gevolgen heeft dit?). Met de huidige werkwijze heeft de gemeenteraad te weinig grip op het doel, het verloop en de besluitvorming over burgerparticipatie(trajecten).

6. College: Rond elk traject met een vorm van burgerparticipatie af met een evaluatie. Gebruik de evaluatie als materiaal om te leren en te verbeteren. Bespreek de leerervaringen periodiek met elkaar, dus zowel met ambtelijk medewerkers, raadsleden, collegeleden en wellicht ook de deelnemers zelf. Dit biedt de kans om de werkwijze en de aanpak van de gemeente waar nodig aan te passen of bij te sturen.

7. College: Vind het wiel niet opnieuw uit en maak gebruik van de vele voorbeelden die er bij andere gemeenten zijn te vinden. Vrijwel alle gemeenten in Nederland besteden aandacht aan het onderwerp burgerparticipatie en worstelen met de uitdagingen die burgerparticipatie met zich meebrengt. Maak slim gebruik van de ervaringen, voorbeelden en lessen die bij andere gemeenten zijn te vinden. Kijk bijvoorbeeld eens op www.democraticchallenge.nl, waar veel inspiratie kan worden opgedaan voor bijzondere, alternatieve en succesvolle vormen van burgerparticipatie.

8. Raad: Spreek u uit over de wenselijkheid en voorwaarden van burgerparticipatie en de 'doe democratie'.

Denk daarbij na over de kaders en spelregels, en in het bijzonder over de ruimte die u aan initiatieven van burgers en ondernemers wil bieden en de beslisruimte die de raad zelf wenst te behouden.

9. Raad: Bewaak dat het College van B&W de beleidsontwikkeling voor burgerparticipatie oppakt en initiatieven neemt om de 'ruimte voor participatie' in het denken en handelen van de hele organisatie te verankeren.

5. Argumenten
Zie punt 4
6. Kanttekeningen

n.v.t.

7. Financiën
n.v.t.

8. Vervolg
Het college van B&W heeft een reactie gegeven op het rapport, hetgeen te vinden is in de bestuurlijke reactie op het rapport (hoofdstuk 6 van het rapport).

Daarin is o.a. vermeld :

- de opdracht om participatie specifiek te borgen in organisatie. Dit i.r.t. "opgaven gestuurd werken";
- de ontwikkeling en lancering van een Initiatievenloket en
- participatiedoelen en -waarden stellen o.a. in overleg met de raad.

Naast deze bestuurlijke reactie van het college zal de raad haar oordeel geven over het rapport teneinde verder invulling te geven aan vormen van burgerparticipatie in Rijswijk.

9. Communicatie
via persbericht communicatie
10. Bijlagen (1)
rapport Rekenkamer Rijswijk: Vol goede wil...Inzicht in de aanpak voor burgerparticipatie in Rijswijk.

de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

drs. M.J. Bezuijen

De gemeenteraad van Rijswijk,
Bijeen in openbare vergadering op 21 september 2017
Gelezen het voorstel van het presidium d.d. 21 augustus 2017, nr. 17 027

BESLUIT :

1. kennis te nemen van de rapportage Rekenkamer Rijswijk: Vol goede wil.... Inzicht in de aanpak voor burgerparticipatie in Rijswijk;
2. in te stemmen met de aanbevelingen en bestuurlijke reactie uit het rapport.

Aldus besloten door de Raad van de gemeente Rijswijk, in zijn openbare vergadering van 21 september 2017

de griffier,

de voorzitter,

J.A. Massaar, bpa

drs. M.J. Bezuijen